

Kjære Guri Hjeltnes!

Under gjennomgåelsen av "Den norske nasjonalsosialismen" begynte jeg å notere ned politiske motargumenter, men innså snart at det er en nokså håpløs oppgave. Det ville jo bli en diger bok ut av det, og det villeta måneder. For at det skal være helt klart: Boken er etter min mening dærgende full av feiltolkninger, overforenklinger og misforståelser. Like fullt dropper jeg all politisk argumentering og konsentrerer meg om punkter på det konkrete og i noen grad på det rent menneskelige plan. I stor utstrekning dreier det seg om valganalyse, som alltid har vært min spesielle interesse. Forhåpentlig vil dere ta hensyn til noe av det jeg skriver.

Forordet: Det er historisk ukorrekt å hevde at NS var et døende parti i slutten av tredveårene. Etter bunnåret 1937 kom arbeidet godt i gang igjen i 1938 og 1939. For å ta et konkret eksempel fra mitt eget nærmeste erfaringsområde: I det distrikt som sognet til Trondheim (fra Romsdal i syd til søndre Nordland i nord) var det i jubelårene 1935-36 to ungdomsfylkinger. I 1939 hadde vi seks og holdt på å bygge opp den syvende. Andre områder som var i klar fremgang, var Hedemarken, store deler av Oppland, Drammensdistriktet og Kongsberg, Skiensfjorden og Arendalsområdene. I Oslo, Stavanger, Bergen, Narvik og Tromsø var det hele tiden jevn virksomhet, og jeg mener å vite at fremgangen var tydelig der også. I Bergensområdet hadde man f.eks. i 1935/36 bare en ungdomsfylking, mens man i 1939 hadde tre (Bergen, Voss og Ølve). Svake områder med liten regulær virksomhet var Østfold, Vestfold, Vest-Agder, Sogn og Fjordane og Finnmark. Men legg merke til hvor fort partiapparatet ble utvidet etter 9. april (se organisasjonslisten i Fritt Folk våren og sommeren 1940). Det viste seg at det var store "sovende reserver" også på de svakeste stedene. Ihvertfall delvis ville det vært mulig å mobilisere dem foran et stortingsvalg.

S. 52: Hvorfor det nedsettende ordet "grublerier"?

S. 33: Quisling var i privat omgang meget hyggelig og omgjengelig, og han hadde lett for å vekke hengivenhet.

S. 75: NS var da i allianse med Bygdefolkets Krisehjelp i flere fylker enn Telemark.

S. 76: Forbitret og hatefull? Hvor har man det fra? Vi var tvert imot fylt av håp, tro og begeistring.

S 81: Fritt Folk kom slett ikke ut uregelmessig, men tvert om regelmessig hver uke.

S. 96: Antall påmeldte til fronttjeneste og antallet av frontkjempere er vel noe større enn nevnt her. De vanlige tallene det opereres med, er 15.000 påmeldinger og 7.000 frontkjempere.

S. 96: " - som talte store innslag av brutal, mistilpasset og politisk skakkjørt manndom." En uverdig karakteristikk. Det dreide seg i all hovedsak om ganske alminnelige og normale norske mannfolk.

S. 99: " - å etablere landet som suveren stat innenfor det Stor-Tyske rike." Nei! Som en suveren stat innenfor et germansk og europeisk fellesskap. Bokens ordvalg er propagandistisk betont.

S. 133: Resultatene var ikke oppløftende." Jo, det var de. Jeg har ikke komplette tall for valgresultatene i 1934, men de jeg har, ser slik ut:

Fremgang:	1933	1934
Elverum	292 st.	427 st.
Furnes	65 "	102 "
Tynset	137 "	211 "
Anot	64 "	245 "
Søndre Land	62 "	222 "
Vardal	54 "	98 "
Sarpsborg	162 "	365 "
Gjøvik	59 "	273 "
Hamar	122 "	201 "
Porsgrunn	187 "	264 "
Arendal	195 "	289 "
Mandal	13 "	41 "
Flekkefjord	24 "	50 "
Stavanger	783 "	2.558 "
Haugesund	367 "	485 "
Vadsø	105 "	163 "

Tilbakegang:

Torpa	230 st.	173 st.
Drøbak	138 "	91 "
Oslo	5.454 "	5.297 "
Notodden	160 "	139 "
Halden	192 "	154 "
Levanger	68 "	58 "

Oslovalget var utvilsomt en skuffelse, men holder man hovedstaden utenom, så hadde NS en fremgang på ca. 90 % i de øvrige kommuner som her er nevnt. (Fremgang fra 3.482 til 6.510 stemmer). Det måtte vel være ganske oppløftende?

S. 133: Å operere med "landsgjennomsnitt når partiet deltok i så få kommuner, virker nokså latterlig.

S. 134: Hvis man analyserer valgresultatet i 1934, kommer man frem til at NS tross alt hadde en viss fremgang, omenn ikke så stor. I 1933 stilte man ikke liste i landkretsene fra og med Vest-Agder til og med Finnmark. I 1936 stilte man lister i hele landet, men det antall stemmer man fikk i de valgkretsene som kom til, var ytterst beskjedent, nemlig 2.822 stemmer. Til sammenligning kan det nevnes at stemmetapet i de landkretser der man hadde stilt felleslister med Bygdefolkets Krisehjelp i 1933 (Oppland, Buskerud, Vestfold, Telemark og Aust-Agder) var 5.036. Var hele dette tapet tidligere BK-stemmer? Ja, man kan til og med ha grunn til å tro at tapet av BK-stemmer var større. Hvis man nemlig ser på de landkretsene på Østlandet der det i 1933 ikke var felleslister (Østfold, Akershus og Hedmark) finner man at NS der hadde en fremgang på ca. 25 % (fra 5.430 st. til 6.854 st.) i forhold til 1933. Det er liten grunn til å anta at tendensen når det gjaldt rene NS-stemmer f.eks. varannerledes i Oppland enn i Hedmark. Personlig ville jeg si at det virkelige antall tapte BK-stemmer ligger på ca. 6.000 ihvertfall. Vi kommer da frem til at NS i 1936 hadde en fremgang på ca. 3.000 stemmer eller 12-15 % i de kretser der man stilte lister også i 1933. Et litt komplisert resonnement, men jeg tror det er riktig.

S. 134: Ang. valget i 1937 - se tidligere levert artikkel. Ellers gjelder vel her det samme som for valget i 1936: Det er latterlig å operere med noe "landsgjennomsnitt" når partiet deltok i så få kommuner.

Jeg har ingen noater om stemmetallene i 1937, men jeg har tatt for meg stemmetallene for 1936 og 1937 for de kommuner som er trukket frem i boken. Det viser seg at NS her har gått tilbake fra 1.645 stemmer til 896. Når man tar i betraktning at riksmøtet på Hamar i jun

I juni 1937 var kulminasjonen på partisplittelsen, synes jeg slett ikke det resultatet er så dårlig, særlig når man tar i betraktning at antallet avgitte stemmer vanligvis er dårligere ved et kommunevalg enn ved et stortingsvalg. Hvis man i kommentaren til dette valget kunne si at NS ser ut til å ha mistet henimot halvparten av stemmene i forhold til 1936, ville det gi et riktigere bilde av resultatet. Det var imidlertid klart at tilbakegangen i Oslo prosentueelt var betydelig større, men det var da også i Oslo og Akershus at Hjort hadde den største innflytelse. I Trondheim (som ikke stilte liste i 1937) hadde Hjort knapt noe følge i det hele tatt. Når man ikke stilte liste i Trondheim i 1937, var årsaken at man slet med en ganske stor gjeld etter valget året før. Det var neppe enestående.

S. 145: "Markert tilbakegang i perioden 1937-40." Feil. Se anmerking til forordet.

S. 208: Det er riktig at (dengang) unge NS-folk og frontkjempere bare i liten utstrekning sluttet opp om Forbundet. Til gjengjeld slutter de nå da deres yrkesmessige karrierer er over, i stadig stigende antall opp om INO og Folk og Land.

S. 213: Her er det igjen noe om et "fritt Norge innen rammen av et stortysk rike." Se kommentar til s. 99.

Lykke til med revisjonen!

Vennlig hilsen

Binar J. Rustad